

Position Paper: WKK-certificatensysteem in Vlaanderen

Contact: Marc Bailli (inDUfed) - +32 2 646 64 50 – marc.bailli@indufed.be

Datum: 27/9/2022

Omschrijving

Sinds 2005 is er een **systeem van warmtekrachtcertificaten** ingevoerd in Vlaanderen. Het doel van het systeem is om **primaire energiebesparing** te stimuleren via kwalitatieve warmtekrachtkoppeling¹. De wettelijke basis werd vastgelegd in het Energiedecreet van 8 mei 2009² en de uitvoeringsregels werden uitgewerkt in het Energiebesluit van 19 november 2010³.

Warmtekrachtinstallaties op het grondgebied van het Vlaamse Gewest ontvangen warmtekrachtcertificaten (WKC) voor de primaire energiebesparing. De toegangshouders op het net (meestal de leveranciers of de eigenaar van de site zelf) zijn op hun beurt kandidaat-kopers van deze certificaten. Zij zijn immers verplicht om certificaten in te leveren bij de VREG voor een bepaald percentage (“quotum”) van de door hen geleverde/afgenomen stroom. Indien zij in een bepaald jaar niet voldoende certificaten inleveren, wordt hen een boete per ontbrekend certificaat aangerekend. De certificaten zijn vrij verhandelbaar, waarbij hun prijs in principe door de markt wordt bepaald. Er bestaat echter een decretaal gegarandeerde minimumprijs, voor certificaten ingeleverd bij de netbeheerder.

WKK's met startdatum voor 1 januari 2013 krijgen 1 WKC per MWh bespaarde primaire energie. Na 4 jaar wordt het aantal verleende WKC degressief. In 2012 werden de certificaten systemen hervormd. Sinds 1 januari 2013 is het aantal uitgereikte WKC afhankelijk van de jaarlijkse vastgelegde 'bandingfactor' voor nieuwe en ingrijpend gewijzigde WKK's. Het aantal WKC is gelijk aan de bandingfactor vermenigvuldigd met de primaire energiebesparing (MWh). Voor elk type en grootte van de WKK is een bandingfactor bepaald op basis van de onrendabele top (OT) berekening, de steun nodig om een rendabel project te bekomen. De degressiviteit van de steun na 4 jaar werd hierbij dus afgeschaft. Voor WKK-turbines > 20 MWe is niet langer een projectcategorie voorzien en moet een projectspecifieke bandingfactor worden aangevraagd. De bandingfactoren worden jaarlijks berekend door het VEKA (Vlaams Energie- & Klimaatagentschap) en gepubliceerd op: <http://www.energiesparen.be/monitoring-en-evaluatie>. Jaarlijks wordt de maximale bandingsfactor (Bmax) gepubliceerd via een ministerieel besluit.

De distributie- en transmissienetbeheerders van hun kant zijn verplicht een **minimumprijs** van € 31 per WKC te garanderen voor alle nieuwe of ingrijpend gewijzigde warmtekrachtinstallaties waarvan de certificatenaanvraag werd ingediend vanaf 1 januari 2013. Installaties op distributie met startdatum voor 1 januari 2012 krijgen 27€/WKC en met een startdatum tussen 1 januari 2012 en 1 januari 2013 krijgen 31€/WKC. Voor installaties op transmissie met startdatum voor 1 januari 2013 krijgen 18€/WKC voor de WKC's uitgereikt vanaf 1 januari 2013.

Analoog aan het GSC-systeem zijn de elektriciteitsleveranciers en toegangshouders tot het net gebonden aan een **quotumverplichting** en moeten jaarlijks op 30 april⁴ het aantal WKC bij de VREG inleveren. Per ontbrekend WKC moet de quotumplichtige een boete betalen van € 38⁵.

Bio-WKK's kunnen aanvullend op de WKC ook groenestroomcertificaten (GSC) krijgen voor de geproduceerde netto-elektriciteit indien de WKC onvoldoende zijn om de OT in te vullen. In de berekening van de GSC worden de reeds toegekende WKC in rekening gebracht.

¹ Een warmtekrachtkoppeling (WKK) is een installatie die tegelijkertijd kracht (elektriciteit) en warmte (koude) opwekt. Een installatie is kwalitatief als de relatieve primaire energiebesparing groter dan 0% is ten opzichte van een vergelijkbare gescheiden opwekking van warmte via een ketel en een centrale elektriciteitsproductie. Voor installaties met een elektrisch vermogen groter of gelijk aan 1 MW dient de relatieve primaire energiebesparing minimaal 10% te zijn.

² Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid, B.S. 7/07/2009.

³ Besluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010 houdende algemene bepalingen over het energiebeleid, B.S. 8/12/2010.

⁴ Art. 22 t.e.m. Art. 24 Vlaams Decreet van 18 maart 2022 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, BS 30 maart 2022, 25.808.

⁵ Art 13.3.5 van het energiedecreet van 8 mei 2009

Net zoals bij het systeem van de GSC, wordt de prijs van de certificaten in principe bepaald door vraag en aanbod. Sinds productiejaar 2008 (indiening 31/03/2009) worden er per jaar echter systematisch meer WKC uitgereikt dan nodig voor de quotumverplichting. Uit prijs- en volumegegevens die de VREG publiceert⁶ blijkt dat de marktprijs van een WKC in Sept. 2022 ongeveer 26 €/WKC bedroeg. Bij de inleverronde van 2022 waren er bijna 5 keer meer certificaten beschikbaar dan nodig om de quotumverplichting in te lossen⁷. Door dit massale overaanbod aan certificaten in combinatie met de gegarandeerde minimumprijs, kan men dus niet spreken van een marktwerking. Het “markt”-model dat aan de grondslag ligt van de Vlaamse certificaten systemen zijn ondertussen dermate uitgehold door begeleidende regulering dat er geen enkele toegevoegde waarde is voor de consument.

Om het overaanbod aan WKC aan te pakken werden in 2012 een aantal maatregelen genomen. Aan de vraagzijde diende een **quotumverhoging** een oplossing te bieden. Een quotumverhoging verhoogt het aantal in te leveren certificaten bij een volgende certificatenronde maar leidt ook tot hogere kosten voor de consument wat voor internationaal concurrerende bedrijven een probleem vormt. Vandaar dat er voor de industrie een **vrijstelling⁸ is en specifiek voor de elektro-intensieve industrie een plafonnering van de certificaatkosten in lijn met de staatssteunrichtsnoeren (EEAG)** ingevoerd werd om hun concurrentiepositie van de industrie in Vlaanderen niet verder te verzwakken. Aan de zijde van netbeheerders werd gedurende een beperkte periode een systeem van **banking⁹** ingevoerd dat de distributienetbeheerders oplegt om een deel van de certificaten in hun bezit tijdelijk bij te houden en pas op de markt te brengen als er opnieuw schaarste komt op de certificatenmarkten. De WKC blijven vroeg of laat beschikbaar voor de markt zodat het overaanbod niet weggewerkt wordt. Aan de aanbodzijde werd een maximale bandingfactor (Bmax) ingevoerd. Zoals al aangegeven wordt de Bmax jaarlijks bepaald bij Ministerieel Besluit. Bij hoge overschotten in de markt kan deze Bmax door de minister van energie verder worden verlaagd voor nieuwe installaties om de overschotten in te perken.

Via het besluit van 10/07/2020¹⁰ werd deze Bmax met uitzondering van WKK's op biogas of biomassa, verder afgebouwd tot 0,95, 0,9 en 0,85 voor projecten met een startdatum respectievelijk in 2021, 2022 en 2023. Hetzelfde besluit paste een aantal parameters aan waarmee de OT berekend worden (waaronder de beoogde IRR) en schrapt de toekenning van warmtekrachtcertificaten voor de warmtekrachtbesparing gedurende de periodes waarin de *day-ahead* prijzen op de Belgische spotmarkt negatief zijn gedurende minstens 6 opeenvolgende uren. Na de publicatie van het “Wijzigingsbesluit diverse bepalingen energie-efficiëntie en hernieuwbare energie” dat de Vlaamse Regering definitief goedkeurde op 08/07/2022, wordt de steun aan WKK op basis van fossiele brandstoffen vanaf 2023 stopgezet (Bf = 0).¹¹

Verder is via het verzameldecreet energie dat op 09/09/2022 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd voor verdere behandeling door het Parlement, zowel de super-cap-regeling als een quotumverhoging voorgesteld.¹²

De kosten voor het systeem komen terecht bij de consument via de elektriciteitsfactuur. Dezelfde kritieken als voor de GSC-systeem kunnen hier geformuleerd worden: Enerzijds wordt de financiering van de quotumplicht via een warmtekrachtbijdrage doorgerekend. De quotumplicht en bijgevolg de kunstmatige certificatenmarkt is een onnodige en kostenverhogende tussenschakel in de doorrekening van de door de overheid opgelegde energiebesparing via WKK. Daarnaast worden de nettokosten van de opkoopplicht van de netbeheerders (de minimumgarantie) via de nettarieven doorgerekend aan de consument. De minimumgarantie zorgt ervoor dat de daling van de certificatenprijs op de markt

⁶ <https://www.vreg.be/nl/energiemarkt-cijfers>

⁷ <https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/2022-deel3.pdf>

⁸ Art 7.1.11 §2/1 van het energiedecreet van 08/05/2009

⁹ Besluit van de Vlaamse Regering van 10 januari 2014 tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de banking van groenestroomcertificaten en warmtekrachtcertificaten door de netbeheerders, B.S. 14/02/2014.

¹⁰ Besluit van de Vlaamse regering van 10 juli 2020 tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de ondersteuning van hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtkoppeling, B.S. 21/08/2020.

¹¹ Wijzigingsbesluit diverse bepalingen energie-efficiëntie en hernieuwbare energie zoals definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 08/07/2022.

¹² Verzameldecreet energie zoals principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 09/09/2022.

niet gevoeld wordt door de producenten en heeft dan ook geen enkele signaalfunctie naar het minder installeren van bijkomende capaciteit. Naarmate meer certificaten ingediend worden bij de netbeheerder ten gevolge van een gebrek aan automatische verlaging van de steun bij overschotten, stijgt het aantal certificaten (en bijhorende netto-kosten) bij de netbeheerder. Om dit overaanbod, van GSC maar ook van WKC's, weg te werken werd vanaf 01/03/2016 een deel van het energiefonds gebruikt om certificaten op te kopen voor klanten op het distributienet en vanaf 2018 omgevormd tot een energieheffing.

Het wegwerken van de certificatenoverschotten via een quotumverhoging ondergraaft de competitiviteit verder.. De energie-intensieve industrie heeft nood aan een betrouwbare en duurzame energievoorziening tegen competitieve prijs. Lokale productie via WKK kan in de bevoorradingsstrategie van een bedrijf zeker een plaats hebben. Het beleid moet hierbij zorgen voor een investeringskader dat op een kostenefficiënte manier aanzet tot investeren in WKK's waarbij de totale systeemkost inclusief certificaten, netkosten en back-up kosten minimaal wordt.

Febeliec vraagt daarom:

- Energiebesparing via WKK te steunen waar nodig, op een rechtszekere en kostenefficiënte manier.
- Geen verdere verhoging van het quotum door te voeren om de competitiviteit te beschermen.
- Om via de energienorm de competitiviteit van de energiekosten inclusief meerkosten te bewaken.